

До історії села Лопавше

В Демидівському районі Рівненської області знаходиться село Лопавше. Населений пункт розкинувся над річкою Стир.

Відомо, що в давнину першими власниками цього села була родина Волчків-Хрінницьких. Відтак, у XVI ст. селом володіли такі представники цього роду як: Михайло (1570-1575), Василь (1583), Миколай (1585). Далі відомо, що донька Миколая Хрінницького одружилась із Миколою Моссаківським гербу Яструбець (Ястшембець). Після Городельської унії 1413 року ряд гербів, в тому числі Яструбець, були закріпленні за представниками литовсько-руської (української) шляхти, відбулось зрівняння прав шляхти католицького віровизнання Королівства Польського та шляхти Великого князівства Литовського, Руського та Жемайтійського.

Дівчатка, Волинська губернія, поч. XX ст.; Фотограф: 10. Korpskommando

Наступник господарем на землях села Лопавше став Микола Моссаківський, ці території він отримав як придане по своїй дружині. Сам Моссаківський походив із Мазовецького воєводства (сучасна територія Польщі).

Село Лопавше належало родині Моссаківських впродовж XVII і XVIII століть.

Одним із власників села у XVIII столітті був Петро Моссаківський, в документах того часу він підписувався як „Piotr na Mossakach i Włodowie”. Знаємо, що був він стольником. Хто такий стольник? Які функції він виконував?

Посада стольника відома з середини XV століття. Стольник, завідував сервіруванням столу і обслуговуванням трапези великого князя, мав підлеглих — підстоліїв. Пізніше посади стольника і підстолія стали номінальними, тобто не пов'язаними з виконанням конкретних обов'язків. З XVII століття посада стольника і підстолія існувала також в повітах.

По спадку село Лопавше у XVII столітті дісталось сину Петра Моссаківського Миколаю. Останній був житомирським гродським писарем.

Далі Миколай заповідає Лопавше сину Домініку, генералу-ад'ютанту коронної булави. Домінік в свою чергу передає Лопавше разом із сусіднім Лисином своєму сину Антонію. До слова, саме Антоній був одним із фундаторів костелу в селі Лисин.

В Антонія Моссаківського була донька Сюзанна, яка виходить заміж за Фелікса Сила-Новицького. І після цього останній стає власником села Лопавше.

Мешканки Волинської губернії, поч. XX ст.; Фотограф: Kriegsvermessung 4

З наявних документів знаємо, що в другій половині XIX в. маєток в селі Лопавше переходить по спадку до Антонія Сила-Новицького.

Відомо, що в селі Лопавше родина Моссаковських побудувала резиденцію, найімовірніше це сталось у першій половині XVIII ст. На жаль, інформації про будівлю дуже мало. Навколо резиденції був парк, який згадують в своїх книгах тогочасні автори, зокрема, Мечислав Орлович. Він окреслює його як «стародавній парк». Парк проіснував до 1939 року. Станом на початок Другої світової війни він ще мав добрий та доглянутий вигляд.

В спогадах Мечислава Орловича в його путівнику за 1929 рік сказано, що в селі Лопавше є парафіяльна церква і євангельська каплиця. Остання належить німцям-колоністам. На той час німецьке населення становило третю частину села Лопавше.

Джерело фото: <https://www.bildarchivaustria.at>

Фото в заголовку: Дорога, Волинська губернія, поч. XX ст.

Тетяна Яцечко-Блаженко